

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร¹

นางสาวศศิวิมล รอดศิริ²

รองศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ จุลปานนท์³

รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนุช เงินคล้าย³

ดร.ศิริรักษ์ สิงหเสม³

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้รูปแบบการวิจัยสนาม (Field Research) โดย ลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูล ณ พื้นที่อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร ด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant Observation) และติดต่อขอหนังสือราชการจากทางโครงการสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อติดต่อขออนุญาตผู้นำชุมชนในการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยผู้ศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก (in-depth interview) ประชากรกลุ่มเป้าหมายโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงในการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและใช้การสุ่มตัวอย่างโดยบังเอิญ (Accidental Sampling) ในการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว และเลือกพื้นที่ของอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร

¹บทความเรียงจากการศึกษาอิสระเรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร”

²นักศึกษาปริญญาโท โครงการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ

เพื่อทำการศึกษา คำถามในการศึกษาคือ ทำอย่างไรจึงจะสามารถช่วยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร ซึ่งผู้ศึกษาได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลผลการศึกษตามวัตถุประสงค์ออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

(1) บทบาทของภาครัฐและชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร

(2) ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร

(3) ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร

ผลการศึกษาพบว่า (1) บทบาทภาครัฐและชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: ศึกษากรณีพื้นที่ของอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร เดิมทีเกิดจากผู้นำชุมชนและชาวบ้านเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ ผลกระทบที่เกิดจากบุกรุกทำลายป่าไม้ในชุมชนบ้านเกิดของเขา จึงรวมตัวกันมาดูแลรักษาผืนป่าให้อยู่คู่กับชุมชน ชาวบ้านให้ความร่วมมือและเอาใจใส่เรื่องนี้เป็นอย่างมาก มีการร่วมกันทำกิจกรรมปลูกป่าทดแทนและร่วมกันบุกเบิกนำร่องให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะอยากให้ทุกคนได้เห็นธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าในชุมชน และได้มีการพัฒนาต่อยอดมาเรื่อยๆ จากเดิม ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว เป็นการจัดการท่องเที่ยวเชิงโดยชุมชน อาศัยความร่วมมือร่วมใจกันของชาวบ้านและมีผู้นำชุมชนเป็นคนผลักดันให้เกิดความสำเร็จ จนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีประชาชนภายในชุมชนรู้จักและเป็นที่รู้จักของชุมชนใกล้เคียงอีกด้วย ทำให้ชุมชนใกล้เคียงเดินทางมาท่องเที่ยว จนมีการบอกต่อแบบปากต่อปาก ทำให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ทางผู้นำชุมชนและชาวบ้านจึงร่วมมือกันในการพัฒนาป่าต้นน้ำพะโต๊ะ ให้มีความดึงดูดทางธรรมชาติมากขึ้น มีการจัดกิจกรรมเชิงนิเวศให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส มีการจัดกลุ่มเจ้าหน้าที่คอยดูแลความปลอดภัยกับนักท่องเที่ยว อำนวยความสะดวกและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือน เป็นการสร้างศักยภาพให้กับคนในชุมชนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ผืนป่าและระบบนิเวศมากขึ้น แล้วล้วนออกต่อให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือนที่นี้ตระหนักและรักผืนป่าด้วย ชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถสร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน ยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจให้กับชาวบ้านได้มีรายได้จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

(2) ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร

พบปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ ปัญหาและอุปสรรคในคันการให้ความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่กับนักท่องเที่ยว ปัญหาและอุปสรรคด้านการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ ปัญหาเรื่องการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ปัญหาอุปสรรคด้านพื้นที่

(3) ข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพรควรนั้นให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวรวมถึง เรื่องของการประชาสัมพันธ์ต่างๆไม่ว่าจะเป็นภายในชุมชนเองหรือนอกชุมชน อาทิ เช่นป้ายบอกทางจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเพื่อเป็นการแนะนำให้รู้จักสถานที่ของตนมากซึ่งขึ้น ในเรื่องของป้ายบอกทางนั้น ควรจะมีการปรับปรุงใหม่ให้ดีกว่าเดิม ซึ่งบางจุดก็ชำรุดไปแล้ว รวมถึงป้ายบอกทางมีน้อยมากถือว่าไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยวที่มาจากหลายสารทิศ และการประชาสัมพันธ์ลงเฟสบุ๊ก มีการติดแฮชแท็ก เช็กอิน เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ไปในตัวให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ และทางชุมชนป่าต้นน้ำพะโต๊ะจะมีการจัดซุ้มเล็กๆไว้เพื่อถ่ายภาพเป็นที่ระลึกเมื่อนักท่องเที่ยวถ่ายภาพลงโซเชียลก็ถือเป็นการประชาสัมพันธ์ไปในตัวแล้ว

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, ป่าต้นน้ำพะโต๊ะ

บทนำ

จังหวัดชุมพรนั้นถือได้ว่ามีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่หลากหลายดึงดูดคนทั้งภายในและภายนอกประเทศเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดชุมพร "ชุมชนพะโต๊ะ" เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนแห่งใหม่ ตั้งอยู่ที่ อ.พะโต๊ะ จ.ชุมพร

การเดินทางจากถนนหลักทางหลวงหมายเลข 41 ได้กิโลเมตรที่ 63 ให้เลี้ยวขวาเข้าอำเภอพะโต๊ะ ทางหลวงหมายเลข 4006 ผ่านอำเภอพะโต๊ะ จากนั้นเลี้ยวซ้ายเข้าหมู่บ้านคลองเรือ ทุกคนก็จะ ได้พบกับต้นน้ำลำธารซึ่งเป็นน้ำที่เกิดจากธรรมชาติ “ต้นน้ำพะโต๊ะ” ตั้งอยู่ที่ อ.พะโต๊ะ จ.ชุมพร

เป็นป่าต้นน้ำที่อุดมสมบูรณ์และสวยงามมากชุมชนป่าต้นน้ำพะโต๊ะ ตั้งอยู่ที่ อ.พะโต๊ะ จ.ชุมพรพบว่าพื้นที่ป่าต้นน้ำถูกบุกรุก ทำลายมีการลักลอบตัดไม้หวงห้ามรวมทั้งบุกรุกแผ้วถางขยายพื้นที่ทำกินของคนภายในและภายนอกชุมชนทำให้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศที่สมบูรณ์ในท้องถิ่น ผู้นำชุมชนและชาวบ้านในพื้นที่จึงได้รวมตัวกันจัดตั้งชุดรักษาป่าต้นน้ำบ้านน้ำราดเพื่อเป็นอาสาสมัครเข้ามาดูแลรักษาพื้นที่ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์มิให้ถูกทำลายมีการปลูกป่า

ทดแทนบริเวณที่ถูกบุกรุกทำลายมีการสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นให้กับระบบนิเวศควบคู่กับการสร้างความรู้ความเข้าใจและปลูกจิตสำนึกคนภายในชุมชนรวมถึงมีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนร่วมกันวางแผนและรักษาป่าต้นน้ำบ้านน้ำราดให้มีสภาพสมบูรณ์อยู่คู่ชุมชนและต่อมามีการพัฒนาต่อยอดในเรื่องของการท่องเที่ยวชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่พัฒนาแบบก้าวกระโดดท่ามกลางกระแสความนิยมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งเกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร :ตั้งอยู่ที่ อ.พะโต๊ะ จ.ชุมพร เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคจากความเปลี่ยนแปลงรวมถึงผลกระทบในด้านเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับชุมชนหลังจากมีแหล่งท่องเที่ยวเกิดขึ้นและเพื่อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว และเป็นการเพิ่มศักยภาพกระตุ้นเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน และส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รักษาระบบนิเวศให้คงไว้สืบไป

ทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาในการศึกษาคั้งนี้ใช้ทฤษฎีการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable development) การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึงการใช้ทรัพยากร ให้อยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่ไม่เกินสมรรถนะของโครงสร้างสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อันมีผลให้กลไกการทำงานของระบบเหมือนปกติหรือใกล้เคียงกับสภาพเดิม เพื่อเป็นการเอื้อประโยชน์สูงสุดต่อมนุษย์อย่างยั่งยืนตลอดไป (เสรี ลีลาลัย และรำจวน เบญจศิริ, 2556, หน้า5-2)

การพัฒนาอย่างยั่งยืนมีความหมายเหมือนนิเวศพัฒนา (Eco development) หรือการพัฒนา โดยปราศจากการทำลาย (Development without destruction) ซึ่งการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นนี้จะต้องมีความสมดุลกันระหว่างเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม (เสรี ลีลาลัย และรำจวน เบญจศิริ, 2556, หน้า5-2)

หลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตามแนวคิดของท่าน ประยูทธ ประยูตโต, (2543) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคนและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน "แนวคิดที่ว่าได้แก่การปลูกฝังความรัก ความห่วงใยในสภาพแวดล้อมท้องถิ่นตน ช่วยให้ทุกคนมีความรับผิดชอบและมีส่วน ร่วมในการดูแลรักษา

สิ่งแวดล้อมโดยเริ่มจากบนโรงเรียนและชุมชนการสร้าง จิตสำนึกและคุณธรรมในการดำเนินชีวิตให้อุปโภคบริโภคอย่างเหมาะสมมีความพอดี และ พอเพียงตามความต้องการ" แนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน "ความรู้ความเข้าใจในสภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กันทั้งระบบจนพัฒนาควบคู่ก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมได้โดยไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและใช้อย่างถูกต้องเหมาะสมเป็นการพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากร ธรรมชาติที่ยั่งยืน"การพัฒนาที่สมบูรณ์แบบนั้นท่านได้เสนอแนวทางที่องค์กรได้ปฏิบัติอยู่ผนวกเข้ากับแนวทางการพัฒนาแบบพุทธซึ่งเน้นการพัฒนาคนเป็นหลักจากภูมิปัญญาอันละเอียดลึกซึ้งของท่านถือเป็น คุณูปการ แก่ชาวโลก ในปัจจุบันและอนาคตด้วย การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นระบบที่เอื้อต่อความยั่งยืนทางสภาพแวดล้อมกล่าวคือระบบดังกล่าวประชากรมีขนาดคงที่และสมดุลกับการเกื้อหนุนของธรรมชาติมี ระบบการผลิตพลังงานที่ไม่ส่งผลกระทบต่อผลระทบสร้างความเสียหายต่อสภาพภูมิอากาศโลก มีระดับความต้องการการดำรงชีพในระดับที่ไม่เกินกำลังการผลิตที่ยั่งยืนของ ระบบนิเวศรวมทั้งไม่ก่อให้เกิดการทำลายลงสิ่งมีชีวิตต่างๆ ที่เป็นเพื่อนร่วมโลกของเรา

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องของการศึกษาชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร ดังนี้ (1) การพัฒนาการท่องเที่ยว (2)การจัดการท่องเที่ยวชุมชน (3) นโยบายกับการจัดการท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยว

กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย (2554) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดลำปาง เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดลำปาง โดยศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน รวมถึงนโยบายการจัดการ ท่องเที่ยวของหน่วยงานภาครัฐและความคิดเห็นของผู้นำชุมชนในจังหวัดลำปาง เพื่อใช้ประกอบเป็น แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยว ผู้ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้ ความสามารถ ในการเข้าถึง สิ่ง

อำนวยความสะดวก โปรแกรมการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการ เสริมในระดับมาก และประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปางในระดับมากและมีความต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดการท่องเที่ยวชุมชนและทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนโดยรวมอยู่ระดับมาก และ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นควรว่าควรมีการวางแผนพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวชุมชน

ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และ พิชรินทร์ เสริมการดี(ม.ป.ป.) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษา ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านทุ่งมะปราง อำเภอกวนโดน และบ้านโตนปาหนัน อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านทุ่งมะปราง อำเภอกวนโดนและอำเภอกวนกาหลง เพื่อศึกษาความต้องการของ นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ในอำเภอกวนโดนและอำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล ด้านสภาพ แหล่งท่องเที่ยว ด้านกิจกรรม เส้นทางท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการบริการและ ความปลอดภัย จังหวัดสตูล และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สอดคล้อง กับ ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยว เป็นศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการและ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกต การสอบถามและการสนทนากลุ่มย่อย ทำการ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านทุ่งมะปรางและบ้านโตนปาหนันเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทางธรรมชาติที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว เช่นคลองมาเหลา อุทยานแห่งชาติทะเลบัน น้ำตกยาโรย ภูเขาгахมิง มีความสะดวกใน การเข้าถึง และมีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่กิจกรรมเพื่อศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติ การล่องแก่ง กิจกรรมเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรทางธรรมชาติ ได้แก่ เก็บขยะในสถานที่ท่องเที่ยว ต่าง ๆ มีการกำหนดกฎระเบียบของชุมชน มีที่พักในชุมชนประกอบด้วยรีสอร์ท โฮมสเตย์ และบ้านพักของหน่วยงานราชการ มีร้านอาหารในชุมชน สำหรับแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ที่คำนึงถึงศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและความต้องการของ นักท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1) ด้านแหล่งท่องเที่ยวควรสร้างจุดเด่นของพื้นที่โดยนาธรรมชาติมาเสนอเป็นจุดขาย ปรับปรุง ความสะอาดและภูมิทัศน์ให้สวยงามและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้แก่ นักท่องเที่ยวและชาวบ้าน

2) ด้านความพร้อมทางการท่องเที่ยว ควรจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก จัดทำสื่อความหมายทางธรรมชาติและวัฒนธรรมและจัดเตรียมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นสำหรับการถ่ายทอดความรู้และเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว

3) ด้านการพัฒนาการตลาด จัดทำเส้นทางท่องเที่ยว ที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวของทั้งสองชุมชน เน้นกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจ สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงานและจัดทำคู่มือ แผ่นพับ ใบปลิวและพัฒนาเว็บไซต์สำหรับประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

การจัดการท่องเที่ยวชุมชน

ปวีณา ทองบุญยังและคณะ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านบาก ตำบลบ้านบาก อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้คือเพื่อศึกษาศักยภาพชุมชน 3 ด้านได้แก่ ด้านวัฒนธรรมชนเผ่า ด้านประวัติศาสตร์การต่อสู้ของชุมชน และด้านทรัพยากรที่สำคัญของท้องถิ่น เพื่อศึกษาเส้นทางและแหล่งเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่สำคัญของจังหวัดมุกดาหาร เพื่อหาปัจจัยและต้นทุนทางสังคม ในการสร้าง จิตสำนึกและความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่นและเพื่อหารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านบาก ตำบลบ้านบาก อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร

ผลการศึกษาพบว่า บ้านบากมีศักยภาพชุมชน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเป็นที่ตั้งของประวัติศาสตร์การต่อสู้ของชุมชน ที่ยังมีร่องรอยที่เคยอยู่ในเหตุการณ์จริงให้ศึกษาทั้งด้านสถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้และบุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่จนถึงปัจจุบันซึ่งอายุเฉลี่ย 55-85 ปี และประกอบอาชีพ เกษตร ด้านที่ 2 คือด้านทรัพยากรที่สำคัญของท้องถิ่น ได้แก่ อาหารการกินที่ยังสามารถหาได้ใน ท้องถิ่นตามฤดูกาล สมุนไพร หลากหลายชนิด รวมถึงทัศนียภาพที่สวยงาม เช่น ภูเขา ป่าไม้ ซึ่งยังคง มีความเป็นธรรมชาติที่สมบูรณ์ ด้านที่ 3 ด้านวัฒนธรรม บ้านบากยังคงรักษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ดั้งเดิมของตนเองไว้ได้เป็นอย่างดี ได้แก่ การนับถือผีบรรพบุรุษของชนเผ่าข่ากะลิง โดยต้องมีพิธีกรรม และการปฏิบัติตัว

เพื่อแสดงออกถึงความเชื่อ ความเคารพทุกปี รวมถึงยังคงรักษาประเพณีดั้งเดิมไว้ อย่างเหนียวแน่นและเกือบตลอดปี เช่น บุญเปิดประตูเล่า บุญสงกรานต์ บ้านบากนั้นมีต้นทุนทาง สังคมที่ดี นั่นคือ ความสามัคคีและเคารพซึ่งกันและกันภายในชุมชนนอกเหนือจากต้นทุนทาง วัฒนธรรมและทรัพยากร ส่งผลให้การวิจัย สามารถดำเนินการเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการ ท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

วรรณวิมล ภู่นาค (2558) ได้ศึกษาเรื่องศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวา วัตถุประสงค์ในการศึกษา เพื่อศึกษาศักยภาพชุมชนในการจัดการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษา ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเพื่อเสนอแนวทางในการเสริมสร้าง ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำอัมพวา ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพ ชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในด้านสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเมือง พบว่า ไม่สามารถ ดำเนินการจัดการอย่างเป็นระบบและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนได้ ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวเพื่อตระหนักให้เห็นคุณค่าและความสำคัญ ของวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และ พัชรินทร์ เสริมการดี(ม.ป.ป.) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษา ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านทุ่งมะปราง อำเภอกวนโดน และบ้านโตนป่าหนัน อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการ ท่องเที่ยวในชุมชนบ้านทุ่งมะปราง อำเภอกวนโดนและอำเภอกวนกาหลง เพื่อศึกษาความต้องการของ นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ในอำเภอกวนโดนและอำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล ด้านสภาพแหล่งท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการบริการและ ความปลอดภัย จังหวัดสตูล และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สอดคล้องกับ ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยว เป็นศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการและการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกต การสอบถามและการ

สนทนากลุ่มย่อย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและปริมาณโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า

แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบนทุ่งมะปรางค์และบ้านโตนป่าหนั้น เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว เช่นคลองมาหลา อุทยานแห่งชาติทะเลบัน น้ำตกยาโรย ภูเขาгахหมิง มีความสะดวกในการเข้าถึง และมีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่กิจกรรมเพื่อศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติ การล่องแก่ง กิจกรรมเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรทางธรรมชาติได้แก่เก็บขยะในสถานที่ท่องเที่ยว ต่าง ๆ มีการกำหนดกฎระเบียบของชุมชน มีที่พักในชุมชน ประกอบด้วยรีสอร์ท โฮมสเตย์ และ บนพักของหน่วยงานราชการ มีร้านอาหารในชุมชนสำหรับแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่คำนึงถึงศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยว

ประกอบศิริ ภัคตีพินิจ (2545) ได้ศึกษาเรื่องศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ ชุมชนริมกว๊านพะเยา : กรณีศึกษาชุมชนบ้านร่องไฮ ตำบลแม่ใส อำเภอเมือง จังหวัดกว๊านพะเยา โดย มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านร่องไฮ ตำบลแม่ใส อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 2. เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือน กว๊านพะเยา และ 3. เพื่อวิเคราะห์หาข้อเสนอแนะแนวทางจัดทำแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมของชุมชนบ้านร่องไฮ

ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ ชุมชนบ้านร่องไฮ ชุมชนมีองค์ประกอบที่เหมาะสมสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน 2 ด้าน คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจและการเข้าถึง ส่วนองค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวกยังจะต้องมีการ ปรับปรุงพัฒนาต่อไป กลุ่มตัวอย่างในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการมีส่วนร่วมในระดับมากในทุกด้านคือ การร่วม วางแผน การร่วมดำเนินกิจกรรม การร่วมลงทุน และการติดตามประเมินผลความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนกว๊านพะเยา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการ มากในด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย และด้านการบริหารจัดการภายในชุมชนที่ให้เกิดความ สะดวก แนวทางในการจัดการทาแผนพัฒนาการ

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านร่องไฮจาก การวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนและความต้องการของกลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนวทางดังนี้ แผนงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แผนงานพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน แผนงานพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว แผนงานพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน แผนงานรักษาความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว และแผนงานพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมชุมชน

นโยบายการจัดการท่องเที่ยว

วรเดช จันทรศร และวินิต ทรงประทุม (2538) ศึกษาเรื่องการศึกษาภารกิจและการนำ ภารกิจไปปฏิบัติของกรมประมง ได้สรุปถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ปัญหาเกี่ยวกับการที่หน่วยงาน องค์กรหรือกลุ่มบุคคล ที่เกี่ยวข้องระดับปฏิบัติ ไม่มีความเข้าใจ แนวทางนโยบายของกรมประมงอย่างถ่องแท้ ความด้อยสมรรถนะของหน่วยงานที่รับผิดชอบตาม นโยบาย ด้านงบประมาณ กำลังคน เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ ค่อนข้างจำกัด ขาดการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับภูมิภาคและปัญหาบางประการ สุดท้ายก็คือ ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของกรมประมงที่ค่อนข้างน้อย หรือแม้แต่ความสัมพันธ์ของหน่วยงานเหล่านี้กับผู้บริหารระดับสูงของจังหวัดต่าง ๆ ก็มีน้อย จึงนำไปสู่ความยุ่งยากด้านการประสานงานหรือการปฏิบัติร่วมงานกันระหว่างหน่วยงานในระดับพื้นที่ต่อไป ประเด็นเหล่านี้จึง กลายเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติในอีกระดับหนึ่ง

หทัยกาญจน์ ไตรวิเชียร (2543) ได้ศึกษาเรื่องการนำนโยบายการจัดการทรัพยากรทางทะเล ไปปฏิบัติ : กรณีศึกษาปลากะตัก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาที่เกิดจากการนำนโยบายการ ประมงปลากะตักไปปฏิบัติว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ก่อให้เกิดความล้มเหลว ในทางปฏิบัติและเสนอแนะ แนวทางในการกำหนดนโยบายด้านการประมงปลากะตักเพื่อ สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ บทความต่าง ๆ การนำเสนอข่าวสารตาม หนังสือพิมพ์ รวมถึงการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจาก บุคคลที่เกี่ยวข้องประมาณ 20 คน ผลจาก การศึกษาพบว่า 1. ปัญหาที่เกิดจากการนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดขึ้นจากนโยบายที่ถูกกำหนดขึ้น โดย การเรียกร้องของ

กลุ่มผู้ได้รับผลประโยชน์จากการประมงปลากะตักและการแทรกแซง ทางการเมือง 2. ปัจจัยที่ทำให้นโยบายนี้ประสบความสำเร็จล้มเหลวในทางปฏิบัติประกอบไปด้วย ลักษณะของนโยบาย ขาดความชัดเจนและไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไป ปฏิบัติไม่มีประสิทธิภาพ ทรัพยากรไม่เพียงพอ ข้าราชการ ผู้ปฏิบัติมีทัศนคติที่ไม่สนับสนุนต่อนโยบาย ขาดการประสานงานและการติดต่อสื่อสาร และปัญหาที่เกิดจากนโยบายต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง 3. ในการกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาการประมงปลากะตัก รัฐควรให้ความสำคัญ กับการศึกษาถึงสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชาวประมงโดยปราศจากการแทรกแซง ทางการเมือง การแสดงถึงความจริงใจในการแก้ปัญหาข้าราชการผู้ปฏิบัติต้องปฏิบัติ หน้าที่ด้วยความ เป็นกลาง รวมไปถึงการประสานงานและความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ชูชาติ ปุษยะนาวิน (2554) ได้ศึกษาในเรื่อง การนำนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของ กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษากระบวนการของการนำนโยบายปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความ ล้มเหลวในการนำนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า กระบวนการนำนโยบายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน 1) การแปลงนโยบายไปสู่แผนหลักโดยสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล 2) การจัดทำโครงการสนับสนุนแผนโดยสำนักพัฒนาสังคม 3) การนำโครงการไปปฏิบัติโดยสำนักพัฒนา สังคม และสำนักงานเขตและจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ พบว่า การนำนโยบายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานคร ยังไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้ เนื่องจาก 1) ปัจจัยมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย ในประเด็นการกำหนดมาตรฐานในการวัดผลงานต่างกัน บุคลากรไม่พอเพียง การเลื่อน ปลด ย้าย ข้าราชการยังไม่โปร่งใสกระทบ ต่อขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติ และการประชาสัมพันธ์ล้มเหลวส่งผลให้การรับรู้วัตถุประสงค์และ เป้าหมายของนโยบายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนมีน้อย

ผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร ทำอย่างไรจึงจะสามารถช่วยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนป่าต้นน้ำพะโต๊ะ อ.ปากทรง จ.ชุมพร ได้ดังนี้

(1) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของภาครัฐและชุมชนการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร

ผลการศึกษาพบว่าเดิมนั้นเกิดจากผู้นำชุมชนและชาวบ้านเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ ผลกระทบที่เกิดจากบุกรุกทำลายป่าไม้ในชุมชนบ้านเกิดของเขา จึงรวมตัวกันมาดูแลรักษาผืนป่าให้อยู่คู่กับชุมชน ชาวบ้านให้ความร่วมมือและเอาใจใส่เรื่องนี้เป็นอย่างมาก มีการร่วมกันทำกิจกรรมปลูกป่าทดแทนและร่วมกันบุกเบิกนำร่องให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะอยากให้ทุกคนได้เห็นธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าในชุมชน และได้มีการพัฒนาต่อยอดมาเรื่อยๆจากเดิม ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว เป็นการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน อาศัยความร่วมมือร่วมใจกันของชาวบ้านและมีผู้นำชุมชนเป็นคนผลักดันให้เกิดความสำเร็จ จนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีประชาชนภายในชุมชนรู้จักและเป็นที่รู้จักของชุมชนใกล้เคียงอีกด้วย ทำให้ชุมชนใกล้เคียงเดินทางมาท่องเที่ยว จนมีการบอกต่อแบบปากต่อปาก ทำให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ทางผู้นำชุมชนและชาวบ้านจึงร่วมมือกันในการพัฒนาป่าต้นน้ำพะโต๊ะ ให้มีความดึงดูดทางธรรมชาติมากขึ้น มีการจัดกิจกรรมเชิงนิเวศให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส มีการจัดกลุ่มเจ้าหน้าที่คอยดูแลความปลอดภัยกับนักท่องเที่ยว อำนวยความสะดวกและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือน เป็นการสร้างศักยภาพให้กับคนในชุมชนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ผืนป่าและระบบนิเวศมากขึ้น แวดล้อมอกต่อให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือนที่นี้ตระหนักและรักผืนป่าด้วย ชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถสร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน ยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจให้กับชาวบ้านได้มีรายได้จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

(2) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร

1. ปัญหาด้านการให้ความร่วมมือระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าที่ชุมชน

เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวผืนป่าต้นน้ำพะโต๊ะมีการจัดตั้งกฎ กติกาไว้ ซึ่งบ่อยครั้งนักท่องเที่ยวไม่ทำตามกฎกติกาของชุมชน ไม่เคารพกฎระเบียบเกิดมีปัญหามีปากเสียงกันบ่อย ทำให้กลุ่มนักท่องเที่ยวอื่นที่ไม่รู้ว่าค้ำมีปัญหาอะไรจะมองไม่ดี เพราะบางครั้งเจ้าหน้าที่ชุมชนก็อธิบายกฎและเหตุผลได้ไม่ชัดเจนขาดความรู้และการอธิบายได้ไม่ถูกต้องเจ้าหน้าที่ยังไม่มีการพูดให้นักท่องเที่ยวเข้าใจกฎระเบียบที่ชัดเจนมากพอ

2. ปัญหาและอุปสรรคด้านการประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์อยากให้ ภาครัฐหรืออำเภอช่วยในการประชาสัมพันธ์ เรื่องของการโฆษณาการท่องเที่ยวให้คนได้รู้จักว่าที่นี่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เพราะธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์มันมีให้เห็นน้อยมาก อยากให้ช่วยประชาสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้น

3. ปัญหาและอุปสรรคด้านพื้นที่

ปัญหาด้านเส้นทางในการเข้าไปเป็นทางลาดชัน เส้นทางไม่มีหลุมบ่อชนิดหน้อย และพื้นที่ในการจอดรถแออัดเพราะว่าพื้นที่ไม่ได้เป็นที่ราบ ทำให้จอดรถลำบาก ช่วงเทศกาลวันหยุดเสาร์อาทิตย์ก็จะมีคนแออัด ที่รองรับในเรื่องการจอดรถไม่เพียงพอ

(3) ข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร

1. ข้อเสนอแนะในเรื่องปัญหาการให้ความร่วมมือระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าหน้าที่

ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้กับเจ้าที่ชุมชนในการอธิบายเรื่องของกฎระเบียบให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ควรมีการจัดอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และสามารถอธิบายให้นักท่องเที่ยวด้วยวิธีการพูดที่น่าฟัง

2. ข้อเสนอแนะในเรื่องของปัญหาและอุปสรรคด้านการประชาสัมพันธ์

ควรมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ต่างไม่ว่าจะเป็นภายในชุมชน หรือนอกชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของป้ายบอกทางที่เด่นๆ มีป้ายกิจกรรมที่จะจัดให้กับนักท่องเที่ยว และป้ายบอกทางควรมีมากกว่านี้และต้องมีความชัดเจน ทางแยกควรมีป้ายที่ชัดเจน บอกจุดหมายปลายทางเป็นกิโลเมตร

3. ข้อเสนอแนะในเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว

ส่งเสริมผลักดันให้ชาวบ้านฝึกอบรมและเข้าใจในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มมากขึ้น โดยอยากให้คนรุ่นหลังสนใจมากขึ้น เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ถูกต้องไปบอกและแนะนำนักท่องเที่ยว เพื่อที่จะให้นักท่องเที่ยวได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

อภิปรายผลการศึกษา

ชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนป่าต้นน้ำพะโต๊ะ อำเภอบางทรวง จังหวัดชุมพร นั้นเป็นสถานที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์มาก มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ไม่ว่าจะในด้านทรัพยากรสังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชนในการจัดการเรื่องต่างๆภายในชุมชนป่าต้นน้ำพะโต๊ะที่แต่เดิมเป็นผืนป่าที่มีการถูกบุกรุกพื้นที่ชุมชน มีการทำลายผืนป่าก่อนที่จะมีการร่วมมือกันของคนในชุมชนที่จับมือกันช่วยปกป้องผืนป่าชุมชน อีกทั้งยังเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศป่าก็คงอยู่ อีกทั้งยังสร้างรายได้จากการที่มีแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนให้กับคนในชุมชน

รวมถึงปลูกฝังการอนุรักษ์ทรัพยากรในระยะยาวให้คงอยู่ไว้ยังคนรุ่นต่อไป อีกทั้งในเรื่องของการดูแลทรัพยากรป่าและการกระตุ้นเศรษฐกิจให้กับคนในชุมชนรวมถึงพยายามรักษาดูแลอนุรักษ์ไว้ให้อยู่ในสภาพเดิมยังคนรุ่นลูกหลานสืบไปซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) หมายถึง การใช้ทรัพยากรภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่ไม่เกินสมรรถนะของโครงสร้างสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนมีความหมายเหมือนนิเวศพัฒนา (Eco Development) หรือการพัฒนาโดยปราศจากการทำลาย (Development without destruction) ซึ่งการพัฒนาที่เกิดขึ้นจะต้องมีความสมดุลกันระหว่างเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อม

ศักยภาพของคนในชุมชน ที่เป็นเจ้าหน้าที่บริการนักท่องเที่ยวและให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว ยังมีความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้อย ทำให้ขาดทักษะ ความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่มากนัก

ดังนั้นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนจึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุน การผลักดัน และแรงกระตุ้นที่เพียงพอ ส่งเสริมให้มีการจัดอบรม ในด้านการให้บริการด้านการท่องเที่ยว การเป็นเจ้าของที่ดีในการต้อนรับนักท่องเที่ยว เพื่อให้คนในชุมชนได้รับความรู้ เพิ่มพูนศักยภาพที่พร้อมจะจัดบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเต็มรูปแบบได้อีกต่อไป

แนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอพะโต๊ะ ดังนี้

1. การจัดการโครงสร้างขั้นพื้นฐาน ทางด้านการบริการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว การอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ทั้งด้านกายภาพหรือภูมิทัศน์ การให้ข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจกับนักท่องเที่ยว คุณภาพในการให้บริการนักท่องเที่ยวทางด้านกายภาพ ที่พักอาศัยโฮสเทลย์ ผู้ประกอบการซึ่งเป็นคนในชุมชนควรจะเป็นเรื่องมาตรฐานที่พัก การขยายพื้นที่ที่จอดรถ การแบ่งหน้าที่กันทำอย่างชัดเจน

ฉะนั้นการส่งเสริมในเรื่องของมาตรฐานด้านการท่องเที่ยวก็เป็นสิ่งที่ควรทำ และมีแนวร่วมที่ออกมาชัดเจนเป็นแผนของแต่ละปีที่ชุมชนควรปฏิบัติ การเอาใจใส่นักท่องเที่ยว การให้บริการทำให้ความรู้ความสำคัญเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงการเอาใจใส่ดูแลจำนวนและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และการบริการแก่นักท่องเที่ยว โดยที่ทุกคนต้องคำนึงถึงธรรมชาติเป็นสำคัญ

โครงสร้างการบริการขั้นพื้นฐาน เส้นทางคมนาคม ความปลอดภัย ที่พัก การเข้าถึง การเดินทางเป็นต้น เรื่องของโครงสร้างการบริการขั้นพื้นฐาน แนวทางการส่งเสริม น่าจะเป็นการส่งเสริมในเรื่องของถนนหนทาง การเดินทางจากเส้นทางหลักเป็นการเดินทางที่ไม่ยาก แต่พอเข้ามาด้านในชุมชน เส้นทางจะเริ่มมีความซับซ้อน ถนนหนทางค่อนข้างขรุขระ เป็นหลุมเป็นบ่อ เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ การเดินทางหากมาเป็นคณะก็จะสะดวก แต่ถ้าหากมาคนเดียวหรือมาโดยรถโดยสารประจำทาง ก็มีแต่จะลำบาก

2. การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวควรมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์การตลาด เนื่องจากว่าแหล่งท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นอยู่ในตัว แต่ขาดการส่งเสริมประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว ตลอดจนปัจจัยสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและมาตรฐานในระดับสากล เพื่อเป็นการส่งเสริมและก่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดชุมพร พบว่า ด้านองค์กรชุมชนการมีส่วนร่วมชุมชนในการพัฒนาคนในชุมชน

ความรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาที่ผู้จะได้รับประโยชน์ก็คือคนในชุมชนนั่นเอง ชุมชนควรได้รับการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ มีการเน้นการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่นให้มากขึ้น เน้นการรวมตัวของทุกคนในชุมชนให้มีส่วนในการช่วยประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับพันธกิจยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทยในปัจจุบันจะต้องช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเน้นการดูแลพื้นที่ป่าเป็นหลัก เน้นการส่งเสริมอาชีพแก่บุคคลที่ว่างงานให้มีความทำงาน มีการศึกษาหรืออย่างชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการการพัฒนาชุมชน ประสานความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการในชุมชน ประชาชนท้องถิ่น องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดข้อขัดแย้งและร่วมแก้ปัญหาหรือผลประโยชน์ต่างๆที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว

"ชาวบ้านทุกคนจะต้องมีกระบวนการร่วมกัน ร่วมคิดร่วมทำตั้งแต่เริ่มต้น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดทิศทาง รับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นกับคนในชุมชน การท่องเที่ยวของคลองโคน มีกิจกรรมที่หลากหลาย ควรมีการแบ่งหน้าที่ บทบาทในการทำงานที่ชัดเจน ควรมีการเปิดโอกาสให้กับ เด็ก สตรี และคนชราให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ช่วยประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว"

3. การสนับสนุนจากภาครัฐ เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งพัฒนามาตรฐานบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้เพียงพอกับความต้องการ ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวก ดูแลความปลอดภัย และป้องกันการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งป้องกันแก้ไขปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน ส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ด้านการตลาด และการประชาสัมพันธ์เพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวของไทยให้เป็นที่รู้จักทั่วโลก

4. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อความยั่งยืน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน เป็นการจัดการการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน การท่องเที่ยวที่แนบไปกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น วิถีชีวิตที่เรียบง่ายของชุมชน การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งใน

ยุทธศาสตร์ของจังหวัดชุมพรเป็นทั้งโอกาสและภัยคุกคามเพราะสิ่งที่มีกับนักท่องเที่ยวหาใช่เพียงเม็ดเงินที่นำไปสู่การพัฒนา แต่ยังนำพาผลกระทบมาสู่ทรัพยากรทางธรรมชาติ รวมไปถึงชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น การจัดการทางด้านทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญ การท่องเที่ยวที่สอดคล้องทิศทางที่ควรจะเป็นมากที่สุดคือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอนุรักษ์เชิงนิเวศเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาหาประสบการณ์ "การท่องเที่ยวของชุมชนป่าต้นน้ำพะโต๊ะเป็นการท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสิ่งที่มีอยู่ก็ไม่ต้องไปปรุงแต่งอะไร แต่การท่องเที่ยวนั้นให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเข้าใจธรรมชาติเข้าใจถึงที่เคยได้มาสัมผัส ทรัพยากรที่มีลักษณะแตกต่างกับสภาพแวดล้อมในถิ่นที่ตนเองอยู่"

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. หากผู้วิจัยท่านอื่นมีระยะเวลาในการทำวิจัยมากพอก็อาจจะแนะนำให้ศึกษาในเรื่องแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบเจาะลึก
2. หากผู้ใดสนใจที่จะทำวิจัยที่ชุมชนป่าต้นน้ำพะโต๊ะ ทางเจ้าหน้าที่ฝากประชาสัมพันธ์มาว่ายินดีให้ข้อมูลและเห็นว่าเป็นการดีอย่างยิ่งที่มีผู้สนใจเพราะเสมือนเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวไปในตัว

บรรณานุกรม

- กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย. (2554) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปาง. (วิทยา ศาสตรมหาบัณฑิต), สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ฉัตรชัย พวงขจร. (2559). จังหวัดแพร่ยกให้หมู่บ้านร่องฟองเป็นหมู่บ้านส่งเสริมพัฒนาหมู่บ้านเพื่อ การท่องเที่ยว. เมื่อวันที่ 1ร สิงหาคม 256
- ชูชาติ ปุษยะนาวิน. (2555). การนำนโยบายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานคร. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม), คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- ณัชพล นิลนพคุณ. (ม.ป.ป). นโยบายสาธารณะ : ศึกษากรณีโครงการรับจำนำข้าวของ
รัฐบาล <http://www.clearning2014.com>.
- ชนพันธ์ ไล่ประกอบทรัพย์. (2559). เศรษฐกิจ การเมือง โครงสร้างของรัฐ และการพัฒนา
นโยบาย สาธารณะในมุมมองเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ธนศ ศรีสถิตย์ วรรณภา คาปนบุตรและคณะ. (2556). โครงการวิจัยการมีส่วนร่วมของ
ชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวบนฐานเชิงนิเวศวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ตำบลพระ
ธาตุ อำเภอ นาตุณ จังหวัดมหาสารคาม: สำนักงานกองทุนสนับสนุน
นันทิยา หุตานุกัฏ และ ณรงค์ หุตานุกัฏ. (2551) คัดกลยุทธ์ด้วย SWOT. พิมพ์ครั้งที่
(ปรับปรุง ครั้งที่ 2) อุบลราชธานี โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
- นำชัย ทนุผล และคณะ. (2543). รายงานผลการวิจัยการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศในชุมชน บ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ:
สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย. สืบค้นเมื่อวัน 1ร สิงหาคม 2562
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: เพรสแอนด์
ศิไซน์จำกัด.
- ประกอบศิริ ภัคตีพินิจ. (2545). ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรมของชุมชนริมกว๊านพะเยา : กรณีศึกษาชุมชนบ้านร่องไฮ ตำบลแม่ใส
อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาการจัดการ
อุตสาหกรรมท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปวีณา กองบุญยังและคณะ. (2556). โครงการวิจัยรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
วัฒนธรรม และ ประวัติศาสตร์ชุมชนบนบก ตำบลบ้านบาก อำเภอคอนตาล
จังหวัดมุกดาหาร. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย(สกว.).
- ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และ พัชรินทร์ เสริมการดี. การศึกษาศักยภาพและแนวทางการ
พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบนทุ่งมะปราง อำเภอควนโดนและบ้าน
โตนป่าหน่น อำเภอ กาหลง จังหวัดสตูล. สุทธิปริทัศน์, 97 - 112.
- พจนา สนวนศรี. (2546). คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพฯ: โครงการ
ท่องเที่ยวเพื่อชีวิต และธรรมชาติ.

- พจนานุกรม (2554). CBT มีมิติพื้นที่ทางสังคมของชุมชนในการกำหนดทิศทางการ
ท่องเที่ยวสร้าง การเรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ. (2550) นโยบายสาธารณะ, กรุงเทพฯ: บริษัท บพิธการพิมพ์ จำกัด.
- เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ. (2551). การนโยบายไปปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: บริษัท บพิธ
การพิมพ์ จำกัด. วรเดช จันทรร. (2547). รัฐประศาสนศาสตร์: จากอดีตสู่
อนาคตของการวิจัยในการพัฒนาการบริการราชการแผ่นดิน. กรุงเทพฯ: ห้าง
หุ้นส่วนจำกัด สหายบล็อกและการพิมพ์.
- วรเดช จันทรศร. (2548) ทฤษฎีการนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: หจก.
สหายบล็อกและการพิมพ์.
- วรเดช จันทรศร และวินิต ทรงประ ทุม. (2538). น โยบายและการนโยบายการประมง
ไปปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โครงการเอกสารตรา คณะรัฐประศาสนศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วรรณวิมล ภู่นาก. (2558). ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนชน
กรณศึกษาตลาดน้ำอัมพวา. Academic Services Journal Prince of Songkla
University, 26(1), 63-74. วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี. (2550). หลักเกณฑ์ในการ
พิจารณาและการกำหนดศักยภาพหรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว. อ้างถึงใน
ปารีฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และ พัชรินทร์ เสริมการดี. การศึกษาศักยภาพและแนว
ทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบนทุ่งมะปราง อำเภอกวน
โดนและบ้านโดนป่าหน่น อำเภอกาหลง จังหวัดสตูล. สุทธิปริทัศน์